

‘Vita mixta’: al 900 jaar vruchtbare samenwerking binnen én buiten de abdijmuren

Voor norbertijnen over de hele wereld is 2021 een bijzonder jaar. Het is exact negen eeuwen geleden dat Norbertus van Gennep de orde stichtte, in de kerstnacht van 1121 om precies te zijn. En dus is het feest, wil Denis Hendrickx als huidige abt van Berne in Heeswijk-Dinther gezegd hebben.

Mari van Rossem 22-08-21, 16:29

Daarbij kijken zijn ‘witheren’ vooral ook naar het verleden om daaruit de betekenis voor de toekomst te destilleren: ‘Onze zoektocht naar een vruchtbare mix van leven en werken binnen en buiten de eigen abdijmuren’.

Om maar met de deur in de abdij te vallen: nee, hij is als ‘witheer’ niet bevreesd voor een stil en kil uitsterven van zijn norbertijnen. „Natuurlijk zijn het lastige tijden, ook voor kloostergemeenschappen. De kerk heeft de voorbije decennia te kampen gehad met zaken die door eigen toedoen ontstonden en niet bepaald geweldig te noemen zijn”, stelt Denis Hendrickx, 72-jarige abt van Berne in Heeswijk-Dinther, met een onzichtbaar schaamrood op de kaken.

We moeten actiever toegroeien naar een grotere rol voor de leek

Abt Denis Hendrickx

„Tegelijkertijd zie ik mogelijkheden om mensen aan ons te binden in een vorm die we nog moeten vinden. Persoonlijk denk ik dan aan een nieuw soort verbintenis,

voor een periode van bijvoorbeeld vijf jaar. Dat serieus geïnteresseerden daarvoor een bepaalde gelofte afleggen. En dat je daarna samen bekijkt of er mogelijk een vervolg in zit. Meteen jezelf vastleggen tot je 93ste, nee, dat zie ik niet meer zo snel gebeuren.”

„Overigens vind ik het celibataire leven in een religieuze gemeenschap als de onze belangrijk, misschien wel noodzakelijk. Iets wat in mijn optiek minder zou hoeven gelden voor het diocesane priesterschap. Ik zie om me heen pastoraal werkenden, gehuwde mannen én vrouwen, die uitstekend werk verrichten. Die mogen voor mij meteen worden gewijd. Ik zie dus ook steeds minder argumenten voor de celibataire, ongehuwde man als voorganger in de kerk. We moeten actiever toegroeien naar een grotere rol voor de leek.”

Abt Denis Hendrickx © Dolph Cantrijn

Zo, dat is eruit. De progressieve toon is gezet: deze abt neemt geen blad voor de mond. Hij zegt wat-ie denkt en vindt. Is ook niet zo van de regeltjes ‘want kerkwetten zijn geen doel op zich, maar een middel’. Deze abt is van de coöperatie, zoekt aansluiting bij de maatschappij die overal om hém en zijn medebroeders is,

maar wil daarbij vooral ook het leven van stilte en gebed in eigen huis, van de eigen kerngemeenschap, benoemd zien.

Bovendien: „Onze abdij is voor steeds meer mensen dé ruimte om met ons de dagelijkse gebeden te bidden en het geregelde leven te leven. Het klooster als werkplek voor hen die hun accu weer willen opladen, om er die te volle rugzak te legen dan wel een lege te vullen, al naargelang. Dat kan perfect in een religieuze gemeenschap, horen we vaak van gasten. Zo spreekt het idee van een begijnhof me ook enorm aan; een oeroud principe, inderdaad. Waarom daarmee niet aan de gang gaan, vraag ik me wel eens af.”

Feest

Maar eigenlijk is het nu tijd voor feest, oppert de abt. En feest rond de negenhonderdste verjaardag van je orde is kijken naar het verleden om daaruit de betekenis voor de toekomst te destilleren. Al negen eeuwen leven de norbertijnen in navolging van hun stichter Norbertus van Gennepe de *vita mixta* (‘het gedeelde leven’), daarbij dus balancerend tussen contemplatieve stilte en maatschappelijke actie. Hun dagelijks bestaan was en is nog immer een zoektocht naar die vruchtbare mix van leven en werken binnen en buiten de eigen abdijsmuren.

„We willen in dit feestjaar daarom vooral ook aandacht voor de coöperatieve gedachte, zoals die door een van onze medebroeders, Gerlach van den Elsen, geïmplementeerd is. Hij is zo’n schoolvoorbeeld van een norbertijn die de *vita mixta* leefde. Gerlach, in de volksmond ook wel de boerenapostel genoemd, stond met enkele metgezellen aan de wieg van de Boerenleenbank, een van de voorlopers van de huidige Rabobank, en van de NCB, dat tegenwoordig ZLTO heet. Hij zag in zijn tijd, eind 19de eeuw, de armoede van keuterboertjes en introduceerde het coöperatieve gedachtegoed. Samen sterker staan, ja, dat idee.”

De middagviering met de norbertijnen in de kapel. © Dolph Cantrijn

„Het interessante nu is om die hele coöperatieve gedachte nadrukkelijk naar voren te halen. Wat kan Gerlachs gedachte ons bieden in deze tijd waarin we streven naar duurzaamheid, naar zorg voor ons klimaat. En dat met name in onze provincie die een groot aandeel heeft in het produceren van voedsel. Neem nu bijvoorbeeld de situatie in de agrarische wereld: we moeten constateren dat we zo niet verder kunnen. Waarbij ik meteen aantekenen dat we de problemen niet alleen op het bordje van de boer kunnen mikken.”

Iets in mij zegt er serieus werk van te maken om de agrarische én de milieusector rond één tafel te krijgen

Abt Denis Hendrickx

„Iets in mij zegt er serieus werk van te maken om de agrarische én de milieusector rond één tafel te krijgen. Nu staan beide partijen lijnrecht tegenover elkaar. Wij, als abdij, zouden in dezen een geschikt platform kunnen bieden, geheel in de geest van Gerlach. Hij heeft in zijn tijd ook niet alles kunnen overzien, draait nu wellicht in

zijn graf om als-ie ziet dat de bank die hij voor ogen had, nu een wereldspeler in het bancaire is. Een bank die het coöperatieve gedachtegoed zo goed als overboord heeft gezet.”

Nieuwe abdijen

En dan is het - na een kort maar bemoedigend hoorcollege over nieuwe norbertijner abdijen in Amerika, India en Duitsland - tijd voor een rondleiding door het prachtige kloostergebouw van waaruit de witheren hun bijdragen leverden aan pastoraat en sociaal opbouwwerk. Ze blijken al sinds 1857 op Heeswijks grondgebied te leven en te werken en beginnen in het oude Slotje: het buitenverblijf van de abten van Berne, tevens de pastorie voor de pastoor van Heeswijk. Twee jaar later realiseren ze hun nieuwbouw die in deze ruime pandgangen nog altijd het Pastorietje heet.

De abdij van Berne. © Dolph Cantrijn

Speciale aandacht vestigt de abt op de lezer met 'necrologium'. „Uit dit boekwerk lezen we, bijna dagelijks, het levensverhaal van de medebroeder die ooit op die dag kwam te overlijden. Zo houden we hen die ons voorgingen levend.”

Abt Hendrickx wijst ook nog even fijntjes 'naar de overkant' waar hij als jong mènneke zelf startte op gymnasium Sint Norbertus, maar halverwege de vierde klas 'noch alfa, noch bèta' stopte. En we bezoeken natuurlijk ook even de imposante abdijkerk waar dagelijks gemiddeld rond de dertig gelovigen meevieren. Na de Bossche kamer, behangen met louter schilderijen van Brabants hoofdstad, wil de abt toch nog wel even de kapittelzaal laten zien. „De plek om intrede te doen én - na hopelijk een lang en vruchtbaar leven - opgebaard te liggen.”

Versterking

Waar abt Hendrickx verantwoordelijk is voor alle witheren die onder de abdij van Berne vallen, is Frank van Roermund (60) de prior. „Zeg maar de huisoverste. Die er is voor het reilen en zeilen in onze eigen abdijsamenleving die veertien medebroeders omvat. Topprioriteit voor mij is de versterking van de kernsamenleving van de norbertijnen en het ondersteunen van roepingen. Want ja, die zijn er echt wel. Je moet echter wel menskracht hebben om mensen te enthousiasmeren. Het is niet voor niets dat we vanuit hier het roepingenpastoraat verrichten.”

Frank van Roermund, prior. © Dolph Cantrijn

Zelf is de geboren Delftenaar sterrenkundige van professie. Jarenlang werkte hij voor een meer dan goed salaris bij Fokker Space. Bijna simultaan kende hij naar eigen zeggen ‘een vrij lange aanlooptijd’ om uiteindelijk toch zijn hart te volgen en norbertijn te worden. Daarvoor deed hij retraites in kloosters van divers pluimage, liet hij de innerlijke rust die hij daar ervoer ‘na-resoneren’, maar viel hij voor de vita mixta van de witheren.

We staan als norbertijnen ín de kerk, niet daarbuiten

Frank van Roermund, Prior

De prior benadrukt nog maar eens de evidente rol en inzet van alle vrijwilligers die ‘Berne’ voor de toekomst willen behouden. En: „Gelukkig zijn er ook inkomsten van de plaatselijke harmonie die een gebouwtje op ons terrein huurt, huisvest een zorggroep mensen met autisme en runt de provincie een depot voor archeologische bodemvondsten. Bovenal willen we de Blijde Boodschap uitdragen en mogen we onze gastvrijheid en openheid nooit veronachtzamen. We staan als norbertijnen ín de kerk, niet daarbuiten.”

Winkel

Belangrijke bron van inkomsten was en is de boek- en abdijswinkel van Berne en tot 2014: de eigen drukkerij. Jolanda Kanters (56), operationeel manager bij Berne Media, en Conny Smulders (59), hoofd van de winkelcombinatie, weten dat de kiem van hun werk ligt bij een der specialiteiten van de norbertijnen: liturgie.

„We kennen een rijke geschiedenis op het gebied van liturgische uitgaven”, vertelt Kanters. „Met nog altijd als dé blikvangers de missaaltjes en de handreikingen voor de voorgangers die we hier met een eigen werkgroep van religieuzen en leken samenstellen. Verder bieden we eigen uitgaven aan vanuit de uitgeverij Abdij van Berne. Veelal boeken voor zowel religieuzen en leken die verdieping bieden op allerlei zaken rond geloof en zingeving.”

De boek- en abdijwinkel is een belangrijke inkomsterbron voor de abdij. © Dolph Cantrijn

„Maar ook bij ons sloeg corona toe: we zagen de oplages sterk dalen, geheel in lijn met de beperkende maatregelen vanwege de pandemie, die ook voor de katholieke kerken golden. Een strop, ja. Natuurlijk ook voor onze klanten, de parochies, die eveneens een lastige periode doormaakten en nog steeds doormaken. En dat alles boven op de vergrijzing binnen de kerk waardoor het kerkbezoek onder druk staat”, verzucht Kanters.

Net zo makkelijk verkopen we ‘Vijftig tinten grijs’ als tegenhanger van ‘Vijftig tinten God’

Conny Smulders

„Gelukkig draait onze boek- en abdijwinkel inmiddels weer beter”, vult Smulders aan. „Meer en meer zien we de mensen uit het dorp terugkeren; vaak ook voor een kop koffie met een brok speculaas. Maar ook de wandelaars van ‘Ons Kloosterpad’ lopen bij ons binnen. Onze religieuze producten als iconen, rozenkransen en kaarsen doen het goed en ook de verkoop van bieren, kazen en theeblenden gaat prima, misschien ook wel omdat menig product handgemaakt is door religieuzen.”

„Maar je ziet ook: religieus leesvoer te over. Breed aanbod ook. Van boeken over rouwverwerking tot de jongerenbijbel en werken met psalmen en kerkgeschiedenis.

Alle lectuur en literatuur die ook elders verschijnt, kunnen we aanbieden. We veralgemeniseren ons leesaanbod dan wel, maar doen dat wel met boeken met body. Net zo makkelijk verkopen we *Vijftig tinten grijs* als tegenhanger van *Vijftig tinten God*.”

Deze productie kwam tot stand met steun van de provincie Noord-Brabant, onder verantwoordelijkheid van de redactie van het BD.

‘Vier het leven’... liefst wel met een abdijbiertje

De voorraad met Berne Abdijbier wordt door medewerker Peter Klein naar de winkel gebracht. © Dolph Cantrijn

Aan dit houten terrastafeltje oreert bierkenner Henry van Boxmeer. Bij een glas water. Dat dan weer wel. De geboren Canadees die alweer 22 jaar in Heeswijk-Dinther woont, mag je gerust als Bernes abdijbier-aanjager betitelen. „Bier en abdijen zijn van oudsher een gebruikelijke combi”, weet hij. „Bier was niet veel meer dan gekookt water met graan en eventueel was specerijen erbij: hét gezondere alternatief voor water dat eeuwen geleden gewoon ziekmakend was. We hebben hard bewijs dat ook de

voorgangers van onze norbertijnen in het plaatsje Berne én in Heeswijk al bier brouwden: we vonden namelijk geschreven recepten.”

In 2000 klopte gerstenatliefhedber Van Boxmeer (60) al eens aan bij de toenmalige Heeswijkse abt met een brouwerijplan, maar hij werd 'dankbaar uitgelachen'. „Bier was meer iets voor paters, minder voor witheren: mijn perceptie destijds. Toch ben ik veertien jaar later - de abdij was in zwaarder financieel weer terechtgekomen - nogmaals gaan praten. Met een vriend samen. De niet renderende drukkerij was net gesloten en het dorp vreesde samen met de norbertijnen de mogelijk hoge kosten voor toekomstig onderhoud van de abdij.”

Proeflokaal

Er kwam nu wel witte rook. En later hopen hop en ook een stichting met vrijwilligers die tot doel had om behaalde winst te doneren voor onderhoud aan de gebouwen. „Berne betekende eeuwenlang veel voor dorp en omgeving; wij wilden graag iets terugdoen. Er kwam een vijfjarenplan bedoeld voor de opbouw van het merk en het runnen van proeflokaal met magazijn op het terrein. Met eigen recepturen, kruiden uit die oude tijden en elk biertje met een link richting norbertijnen. Nee, brouwen doen we (nog) niet hier; dat blijft een grote wens voor dit 2021.”

Hoe dan ook 'luisteren' de Berne-bieren uiterst smakelijk: Norbertijn Blond, Prior Dubbel, Abt Tripel en Witheren Wit. „Ons vlaggenschip is de Abt Generaal Quadrupel van 10,5 procent. Bovendien brouwden we ook speciale edities: die Abt Generaal Quadrupel lieten we een jaar lang rijpen in Barbados rum- en Laphroaig whiskyvaten om die twee smaken vervolgens te blenden. Een toppertje. Daarnaast loopt ook het jubileum-amberbier Sint Norbertus als een tierelier: een eenmalig brouwsel met 2,5 liter in een magnumfles. Ons motto is niet voor niets 'Vier het leven...'. Liefst met ons bier.”

<https://www.bd.nl/uden-veghel-e-o/vita-mixta-al-900-jaar-vruchtbare-samenwerking-binnen-en-buiten-de-abdijmuren~a67d1085/>